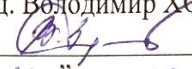

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор закладу вищої освіти з
науково-педагогічної роботи
доц. Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ

“ 01 ” “ 08 ” 2023 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)**

з вивчення навчальної дисципліни

**МЕДСЕСТРИНСТВО В ГЕРОНТОЛОГІЇ, ГЕРІАТРІЇ
ТА ПАЛІАТИВНІЙ МЕДИЦИНІ**

Галузь знань _____ 22 Охорона здоров'я _____

Спеціальність _____ 223 Медсестринство _____

Освітньо-професійний ступінь _____ фаховий молодший бакалавр _____

Курс навчання _____ III (на основі повної загальної середньої освіти) _____

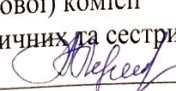
Форма навчання _____ денна _____

Кафедра догляду за хворими та вищої медсестринської освіти

Схвалено на засіданні кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
(протокол № 17 від “30” травня 2023 року)

Завідувач кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
д.мед.н., професор Ігор ПЛЕШ

Схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії з терапевтичних, педіатричних та
сестринських дисциплін (протокол № 10 від “12” червня 2023 року)

Голова предметної (циклової) комісії
з терапевтичних, педіатричних та сестринських дисциплін
к.мед.н. Алла ПЕРИЖНЯК

Чернівці – 2023

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
Прізвище, ім'я, по батькові науко- во-педагогічних працівників, по- сада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Бачу Марина Іллівна, доктор філософії зі спеціальності 223 Медсестринство, викладач фахового коледжу БДМУ bachu.marina@bsmu.edu.ua Григорець Діана Корнеліївна, магістр медсестринства, викладач фахового коледжу БДМУ grigorec.diana@bsmu.edu.ua Антонюк-Штефаніка Леся Олександрівна, магістр медсестринства, викладач фахового коледжу БДМУ antoniuk.lesia@bsmu.edu.ua Кашул Марина Олександрівна, магістр медсестринства, викладач фахового коледжу БДМУ marina.kashul@gmail.com
Веб-сторінка кафедри на офіцій- ному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/doglyadu-za-hvorimi-ta-vishhoyi-medsestrinskoyi-osviti/
Веб-сайт кафедри	http://doglad.bsmu.edu.ua/
E-mail	vmo@bsmu.edu.ua
Адреса	м.Чернівці, вул. Руська, 87
Контактний телефон	+38 (0372) 58-55-57

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів	2,5
Загальна кількість годин	75
Лекції	12
Практичні заняття	40
Самостійна робота	23
Вид заключного контролю	модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Актуальність вивчення дисципліни Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній медицині пов'язана зі швидкими темпами постаріння населення в Україні та зростанням кількості геріатричних пацієнтів, збільшенням онкологічних захворювань серед населення та висока смертність від них, що потребує геріатричної та паліативної/хоспісної допомоги.

Позалікарняні форми ведення пацієнта з початковими стадіями захворювання, організація тривалого догляду вдома (“терапія виходжування, а не одужання”), запобігання ятрогенії тощо є основними тенденціями сучасної геріатрії. Прогресування захворювання, розвиток неминучої декомпенсації, значне погіршення стану геріатричного пацієнта потребує лікування, спрямованого на зменшення клінічних проявів захворювання та порушень функцій органів і систем — паліативної/хоспісної допомоги. Інтегрований підхід до фармакотерапії та опіки над пацієнтом при множинній патології, пізніх стадіях невиліковного захворювання варто розглядати як один з оптимальних варіантів вирішення проблем кожного пацієнта зокрема. Одним із важливих аспектів, що сприятиме успішній профілактичній і лікувальній роботі з цими категоріями пацієнтів, є формування вмінь у майбутньої медичної сестри щодо встановлення психологічного контакту як із самим пацієнтом, так із його родиною.

За навчальним планом “Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній

медицині” продовжують вивчати на третьому році навчання.

Види навчальних занять згідно з навчальним планом:

- лекції;
- практичні заняття;
- самостійна (індивідуальна) позааудиторна робота студентів.

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення фрагментів навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача.

Теми лекційного курсу розкривають етіолого-епідеміологічні дані, класифікацію, особливості здійснення медсестринського процесу при догляді за геріатричними пацієнтами, профілактику загострень, принципи фармакотерапії в геріатрії.

Теми практичних занять передбачають:

- удосконалення практичних навичок з догляду за пацієнтами геріатричних вікових груп з різними нозологічними формами хронічних хвороб;
- набуття практичних навичок з догляду за пацієнтами при здійсненні паліативної та хоспісної допомоги;
- формування умінь щодо виявлення проблем пацієнта, виділення серед них пріоритетних та потенційних, складання та реалізація плану медсестринських втручань, їх оцінювання та корекція.

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійне вивчення літератури з питань етико-деонтологічних особливостей спілкування з пацієнтами похилого та старечого віку, безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами; виконання індивідуальних завдань викладача з відпрацювання вмінь та навичок надання допомоги, зокрема й паліативної, пацієнтам та членам їхніх родини.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів

вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без ви користання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, добро- зичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті ви-вчення навчальної дисципліни
Анатомія людини	Медсестринство у внутрішній медицині
Фізіологія	Медсестринство в хірургії
Мікробіологія	Медсестринство у педіатрії
Фармакологія та медична рецептура	Медсестринство в акушерстві
Основи медсестринства	Медсестринство в онкології
Основи психології та міжособове спілкування	Безпека життєдіяльності
Основи медсестринства	Медсестринство в сімейній медицині
Медсестринство у внутрішній медицині	Громадське здоров'я та громадське медсестринство

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

1. **Мета викладання** навчальної дисципліни “Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній медицині” — оволодіння медсестринським процесом при догляді за пацієнтами у похилому і старечому віці та при наданні паліативної та хоспісної допомоги.

2. Основним **завданням** дисципліни є вивчення фізіологічних та психологічних аспектів старіння, особливостей перебігу захворювань в осіб літнього та старечого віку, методів контролю болю та інших симптомів в термінальних стадіях захворювань, методів профілактики ахворювань, основних принципів фармакотерапії геріатричних хворих,

оволодіння навичками догляду за літніми та паліативними пацієнтами, а також організаційних аспектів надання послуг геріатричної та паліативної допомоги. Невід'ємною частиною програми є набуття навичок роботи з пацієнтами, які страждають від захворювань, що часто виникають в похилому віці, спілкування з пацієнтами та їх родинами в складних життєвих ситуаціях та надання екстреної долікарської допомоги при невідкладних станах в геріатрії.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

7.1. інтегральна здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

7.2. загальні:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

СК 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК 2. Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта.

СК 3. Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.

СК 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

СК 12. Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).

СК 14. Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

СК16. Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна “Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній медицині”.

РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

РН 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта .

РН 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .

РН 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній медицині” студент повинен

знати:

- вікові анатомо-фізіологічні зміни, що проходять в органах і системах у похилому та старечому віці;
- визначення, етіологію, класифікацію захворювань органів і систем у похилому та старечому віці;
- особливості клінічних проявів захворювань і гострих станів у похилому та старечому віці;
- правила збирання анамнезу та медсестринського обстеження пацієнтів похилого та старечого віку;
- визначення: “паліативна медицина”, “паліативна допомога”, “хоспіс”;
- філософію паліативної медицини;
- принципи роботи хоспісу;
- психологічні аспекти паліативної допомоги;
- соціальні аспекти паліативної допомоги;
- духовні аспекти паліативної допомоги;
- етико-деонтологічні особливості спілкування з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами;
- законодавчі та нормативні документи МОЗ України щодо організації та надання геріатричної, паліативної та хоспісної допомоги населенню.

вміти:

- забезпечувати лікувально-охоронний, санітарно-протиепідемічний режим у структурних підрозділах лікувально-профілактичних і соціальних закладах із надання адекватної медичної допомоги особам похилого та старечого віку;
- дотримуватися правил техніки безпеки, охорони праці в галузі та професійної безпеки;
- виявляти дійсні та супутні проблеми пацієнта;
- передбачати потенційні проблеми пацієнта від тривалого застосування ліків;
- встановлювати медсестринські діагнози при захворюваннях у похилому та старечому віці;
- скласти план медсестринських втручань у разі виявлення геріатричних проблем;
- виконувати призначення лікаря;
- виконувати всі види маніпуляцій, передбачені для фаху “медична сестра”;
- проводити підготовку пацієнтів та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень;
- проводити підготовку пацієнтів до комп’ютерної томографії, рентгенологічного, ендоскопічного, УЗД та інших методів обстеження;
- здійснювати спостереження, моніторування стану окремих органів і систем;
- здійснювати догляд, опіку над пацієнтами похилого та старечого віку;
- вести медичну документацію;
- надавати долікарську та невідкладну допомогу при гострих станах;
- проводити санітарно-освітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, пропаганди здорового способу життя, спрямованих на продовження життя та профілактику розвитку захворювань;
- здійснювати медсестринський процес при наданні паліативної допомоги з синдромом хронічного болю;
- здійснювати медсестринський процес при наданні паліативної допомоги інкурабельним онкологічним хворим;
- здійснювати медсестринський процес при наданні паліативної допомоги хворим із вірусом імунодефіциту та туберкульозу;
- володіти прийомами профілактики синдрому емоційного вигорання.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення модуля навчальної дисципліни відводиться 75 год, 2,5 кредити ECTS.

Програма на третьому курсі структурована на змістові модулі:

Денна форма	Кількість годин, у тому числі			Рік навчання, семестр	Вид контролю	
	Всього годин/кредити	Аудиторних				СРС
		Лекції	Практичні Заняття			
Модуль	75 годин/2,5 кредити	12	40	23	III, 5 семестр	Модульний контроль

Змістовий модуль 1. Основи геронтології та геріатрії

Конкретні цілі вивчення змістового модуля 1:

- реалізація медсестринського процесу при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, кровотворної та сечової і статевих систем, шлунково-кишкового тракту, опорно-рухового апарату та при захворюваннях ендокринної системи, при захворюваннях психоневрологічної сфери, хворобах органів слуху, зору та шкіри у пацієнтів похилого та старечого віку;
- виявлення дійсних та супутніх проблем пацієнта;
- установлення медсестринських діагнозів;
- визначення стану здоров'я пацієнта за показаннями медсестринського обстеження;
- планування медсестринських втручань при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, кровотворної та сечової і статевих систем, шлунково-кишкового тракту, опорно-рухового апарату та при захворюваннях ендокринної системи, при захворюваннях психоневрологічної сфери, хворобах органів слуху, зору та шкіри у пацієнтів похилого та старечого віку;
- підготовка пацієнта до загального клінічного та біохімічного аналізів крові;
- підготовка пацієнта до проби з фізичним навантаженням при ішемічній хворобі серця;
- асистування лікарю під час інструментальних обстежень геріатричного пацієнта (рентгенографії, УЗД серця, холтеровського моніторингу тощо);
- медсестринське спостереження за основними функціональними показниками організму, зокрема добове моніторування артеріального тиску;
- підготовка пацієнта до загального та бактеріологічного дослідження харкотиння, газового складу крові, плевральної пункції тощо;
- асистування лікарю під час інструментальних обстежень геріатричного пацієнта (фібробронхоскопії, рентгенографії, пікфлоуметрії, спірометрії тощо);
- проведення медсестринського спостереження за основними функціональними показниками організму, зокрема моніторування пікової швидкості видиху;
- підготовка пацієнта до дослідження крові (загального клінічного та біохімічного аналізів, простатоспецифічного антигену сироватки), сечі (загального аналізу, за методами Зимницького, Нечипоренка);
- асистування лікарю під час інструментальних обстежень (стеральної пункції, оглядової урорентгенографії, УЗД нирок і передміхурової залози з визначенням залишкової сечі в міхурі та взяття біоптату тощо);
- підготовка пацієнта до проведення діагностичних процедур та взяття

біологічного матеріалу для лабораторних досліджень (уреазного тесту, шлункового та дуоденального вмісту, калу на приховану кров тощо);

- асистування лікареві під час інструментальних обстежень геріатричного пацієнта (рентгенографії, ФГДС із біопсією, колоноскопії, УЗД органів черевної порожнини, інтрагастральної рН- метрії тощо);

- проведення медсестринського спостереження за основними функціональними показниками організму;

- підготовка пацієнта до загального клінічного та біохімічного аналізів крові, виявлення маркерів кісткового метаболізму;

- підготовка пацієнта до лабораторних досліджень (загального клінічного, біохімічного аналізу крові, глюкозотолерантного тесту, добової сечі на глюкозу тощо);

- проведення медсестринського спостереження за основними функціональними показниками організму, зокрема моніторингу рівня глюкози в крові;

- асистування лікареві під час інструментальних обстежень пацієнта (ультразвукової, рентгенологічної денситометрії);

- визначення психоневрологічного стану пацієнта похилого та старечого віку, адекватності виконання ним лікувальних призначень;

- виконання призначень лікаря;

- виконання всіх видів маніпуляцій, передбачених для фаху “сестра медична”;

- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та членів його родини спостереженню за основними функціональними показниками організму, раціонального харчування, само- та взаємодогляду;

- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та членів його родини спостереженню за основними функціональними показниками організму (добовим діурезом, водним балансом, артеріальним тиском тощо), само- та взаємодогляду при нетриманні та затримці сечі, раціонального харчування;

- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та членів його родини спостереженню за основними функціональними показниками організму, раціонального харчування, само- та взаємодогляду, самостійному ходінню, стоянню, користуванню милицями тощо;

- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та членів його родини спостереженню за основними функціональними показниками організму, користуванню глюкометром, раціональному харчуванню, дозованому фізичному навантаженню, само- та взаємодогляду, зокрема при ангіопатіях;

- організація домашнього стаціонару: навчання членів його родини спостереженню за психічним станом;

- надання долікарської медичної допомоги вдома (виконання алгоритму);

- надання долікарської допомоги вдома та невідкладної допомоги в лікарні при кровотечі з органів травлення, пенетрації, перфорації, блюванні тощо;

- надання невідкладної допомоги в лікарні (виконання алгоритму);

- дотримання правил техніки безпеки, охорони праці в галузі, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при здійсненні медсестринського процесу в разі захворювань;

- оцінювання результатів медсестринських втручань та їх корегування;

- ведення медичної документації.

Тематична структура змістового модуля 1:

Тема 1. Будинки-інтернати для престарілих. Особливості роботи медсестри.

Організація медико-соціального обслуговування людей похилого та старечого віку. Форми організації медичної допомоги пацієнтам похилого та старечого віку: *позалікарняна* (домашній стаціонар, його переваги, здійснення спеціалізованими мобільними бригадами геріатричної допомоги); *денний стаціонар* (при поліклініці, лікарні; геріатричний кабінет); *лікарняна* (геронтологічна клініка, геронтологічні відділення тощо). Утримання в будинку-інтернаті загального та лікарняного типу, їх оснащення засобами догляду.

Особливості медсестринського процесу при вирішенні медико- соціальних проблем пацієнта похилого та старечого віку. Участь медсестри у медикаментозному лікуванні геріатричного пацієнта: принципи терапії, імунотерапія, дієтотерапія, психотерапія, лікувальна фізкультура, фізіотерапія і санаторно-курортне лікування. Традиційні й альтернативні методи лікування в геронтології.

Тема 2. Геронтологія як наука. Біологія старіння.

Геронтологія як наука, її складові, завдання. Вклад вітчизняних вчених в розвиток геронтології. Поняття старості, старіння, вітаукту. Вікові періоди в житті людини. Біологія старіння. Загальні закономірності та теорії старіння. Механізми старіння. Роль генетичних чинників при старінні. Популяційна генетика старіння. Прогерії. Соматичні мутації і старіння. Репарація ДНК, теломери і теломераза, “межа Хейфліка”. Взаємозв’язок між процесами руйнування (старіння) та стабілізації (вітаукту) в старіючому організмі. Профілактика передчасного старіння.

Механізми вікової інволюції, виникнення хвороб у похилому та старечому віці: уявлення про “хвороби старості”, їх клінічні прояви (поліморбідність; атиповість; домінування хронічних процесів; метеозалежність, метеолабільність, метеопатичні реакції тощо, порушенням харчування, тривалим прийомом ліків), перебіг тощо.

Тема 3. Особливості перебігу захворювань різних органів і систем у людей літнього і старечого віку.

Поняття старості і хвороби в похилому віці. Особливості клінічного перебігу захворювань різних органів і систем в осіб літнього і старечого віку. Захворюваність людей старшого віку. Множинність патологій в геріатричних хворих. Психологічні особливості взаємовідносин медичної сестри і хворих літнього віку. Методика збору анамнезу особливості обстеження хворого старшого віку. Метаболізм ліків у старечому організмі. Принципи фармакотерапії в геріатрії. Геріатричні засоби. Побічні дії ліків на старечий організм.

Тема 4. Особливості медсестринського догляду за хворими літнього та старечого віку.

Загальний догляд за хворими літнього і старечого віку. Нічний сон, нічний діурез. Необхідне устаткування кімнат, функціонально пристосовані меблі для геріатричного хворого. Гігієна шкіри, герокосметологія. Особливості догляду за хворими літнього віку, які знаходяться на ліжковому режимі. Реабілітація і фізіотерапія, прийнятна для хворого старшого віку. Вплив кліматичних і погодних факторів на старечий організм. Покази для направлення хворих літнього віку на курорт. Закрепи у хворих літнього та старечого віку.

Тема 5. Особливості перебігу артеріальних гіпертензій в похилому віці.

Вікові зміни серцево-судинної системи. Гіпертонічна хвороба та артеріальні гіпертензії, атеросклероз, ішемічна хвороба серця, недостатність кровообігу в похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Клінічні форми гіпертонічної хвороби у похилому та старечому віці: ізольована систолічна артеріальна гіпертонія, склеротична систолічна гіпертонія.

Гострі кардіологічні стани: кризи при артеріальній гіпертонії (гіпертонічний, неускладнений та ускладнений енцефало- та кардіопатією; гіпоангіотензивний), серцева астма, набряк легень, напад стенокардії, інфаркт міокарда, ортостатичний колапс, раптова зупинка серця, аритмії. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при захворюваннях серцево-судинної системи в похилому та старечому віці.

Медсестринське обстеження: виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнтів при атеросклерозі, гіпертонічній хворобі. Визначення стану пацієнта та встановлення медсестринських діагнозів за даними медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація: підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень крові та інструментальних методів обстеження (добового моніторування

артеріального тиску). Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару / лікарні: участь у лікуванні, догляді за пацієнтом. Навчання пацієнта та оточуючих його осіб спостереженню за основними функціональними показниками організму, само- та взаємодогляду. Організація домашнього стаціонару.

Дотримування правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 6. Особливості ішемічної хвороби серця в старечому віці.

Основні клінічні прояви та особливості стенокардії (еквіваленти нападу). Потенційні проблеми, пов'язані із тривалим прийомом ліків (бета-адреноблокаторів, ІАПФ, антагоністів кальцію, серцевих глікозидів, нітровазодилаторів), їх впливом на супутню патологію (зокрема глаукомою, внутрішньочерепною гіпертензією) тощо.

Медсестринське обстеження: виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнтів при ІХС. Визначення стану пацієнта та встановлення медсестринських діагнозів за даними медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація: підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень крові та інструментальних методів обстеження (холтерівського моніторингу, УЗД серця, рентгенографії органів грудної клітки тощо). Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару / лікарні: участь у лікуванні, догляді за пацієнтом. Навчання пацієнта та оточуючих його осіб спостереженню за основними функціональними показниками організму, само- та взаємодогляду. Організація домашнього стаціонару. Медикаментозне лікування ІХС та супутньої патології в похилому та старечому віці, надання допомоги геріатричним пацієнтам. Профілактика ускладнень.

Дотримування правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 7. Особливості перебігу інфаркту міокарда у старечому віці

Основні клінічні прояви та особливості інфаркту міокарда, ускладнень (ураження органів-мішеней). Потенційні проблеми, пов'язані із тривалим прийомом ліків, їх впливом на супутню патологію (зокрема глаукомою, внутрішньочерепною гіпертензією) тощо.

Медсестринське обстеження: виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнтів при інфаркті міокарда. Визначення стану пацієнта та встановлення медсестринських діагнозів за даними медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація: підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень крові та інструментальних методів обстеження (холтерівського моніторингу, ЕКГ із навантаженням, УЗД серця тощо). Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару / лікарні: участь у лікуванні, догляді за пацієнтом. Медикаментозне лікування інфаркту міокарда в похилому та старечому віці, надання допомоги геріатричним пацієнтам. Профілактика ускладнень.

Навчання пацієнта та оточуючих його осіб спостереженню за основними функціональними показниками організму, само- та взаємодогляду. Організація домашнього стаціонару.

Дотримування правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 8. Аритмії у хворих літнього та старечого віку.

Основні клінічні прояви та особливості аритмій. Потенційні проблеми, пов'язані із тривалим прийомом ліків, їх впливом на супутню патологію.

Медсестринське обстеження: виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнтів при аритміях. Визначення стану пацієнта та встановлення медсестринських діагнозів за даними медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація: підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень крові та інструментальних методів обстеження (холтерівського моніторингу, ЕКГ із навантаженням, УЗД серця). Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару / лікарні: участь у лікуванні,

догляді за пацієнтом. Навчання пацієнта та оточуючих його осіб спостереженню за основними функціональними показниками організму, само- та взаємодогляду. Організація домашнього стаціонару. Медикаментозне лікування аритмій та супутньої патології в похилому та старечому віці, надання допомоги геріатричним пацієнтам. Профілактика ускладнень.

Дотримування правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 9. Недостатність кровообігу в старечому організмі.

Основні клінічні прояви та особливості перебігу недостатності кровообігу в літніх людей та людей старечого віку.. Потенційні проблеми, пов'язані із тривалим прийомом ліків, їх впливом на супутню патологію.

Медсестринське обстеження: виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнтів при недостатності кровообігу. Визначення стану пацієнта та встановлення медсестринських діагнозів за даними медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація: підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень крові та інструментальних методів обстеження (холтеровського моніторування, ЕКГ із навантаженням, УЗД серця). Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару / лікарні: участь у лікуванні, догляді за пацієнтом. Навчання пацієнта та оточуючих його осіб спостереженню за основними функціональними показниками організму, само- та взаємодогляду. Організація домашнього стаціонару. Медикаментозне лікування недостатності кровообігу та супутньої патології в похилому та старечому віці, надання допомоги геріатричним пацієнтам. Профілактика ускладнень.

Дотримування правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 10. Особливості перебігу бронхітів в старечому віці.

Вікові зміни, особливості захворювань органів дихання, їх перебіг в похилому та старечому віці. Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання у похилому та старечому віці: бронхіті, бронхіоліті, ХОЗЛ. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнтів до лабораторних (харкотиння на загальний клінічний аналіз, бактеріологічне дослідження, антибіотикограма) та інструментальних (рентгенографія, бронхоскопія тощо) методів обстеження. Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару/лікарні: участь медсестри в лікуванні, догляді, наданні допомоги, навчанні пацієнта та членів його родини само- та взаємодогляду. Надання невідкладної долікарської допомоги при задишці, ядусі.

Передбачення потенційних проблем, пов'язаних із побічною дією сульфаніламідних препаратів, нескоригованою дозою антибіотиків та інших препаратів тощо. Підходи до лікування: переваги лікування вдома, показання до госпіталізації, значення догляду, комплайєнсу. Участь медичної сестри у медикаментозному лікуванні. Сходінкова антибактеріальна терапія, система інгаляційної доставки препаратів у легені. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань, їх корекція. Профілактика.

Тема 11. Пневмонії та емфізема легень у геріатричних хворих.

Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання у похилому та старечому віці: пневмонії, емфіземі легень. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнтів до лабораторних (харкотиння на загальний клінічний аналіз, бактеріологічне дослідження, антибіотикограма) та інструментальних (рентгенографія, бронхоскопія тощо) методів обстеження. Реалізація медсестринського процесу в умовах домашнього стаціонару/лікарні: участь медсестри в лікуванні, догляді, наданні допомоги, навчанні пацієнта та членів його родини само- та взаємодогляду. Надання невідкладної долікарської допомоги при задишці.

Передбачення потенційних проблем, пов'язаних із побічною дією сульфаніламідних препаратів, нескоригованою дозою антибіотиків та інших препаратів тощо. Підходи до лікування: переваги лікування вдома, показання до госпіталізації, значення догляду, комплайєнсу. Участь медичної сестри у медикаментозному лікуванні. Сходинкова антибактеріальна терапія. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань, їх корекція. Профілактика.

Тема 12. Хвороби шлунка, дванадцятипалої кишки, хвороби кишечника у геріатричних хворих.

Вікові зміни та особливості захворювань органів травлення в похилому та старечому віці: гастрити (гострий, хронічний типу А, В), виразкова (стара, пізня, стареча), дивертикулярна, рефлюксогастроезофагальна. Визначення, етіологія, класифікація. Роль *Helicobacter pylori*, нераціонального харчування, надмірного вживання алкоголю, тривалого вживання ліків, супутньої патології у виникненні хвороб. Медсестринський процес: медсестринське обстеження, діагностика. Оволодіння навичками медсестринського обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем. Встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань (підготовка та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень, підготовка пацієнтів до інструментальних досліджень, особливості здійснення геріатричного догляду залежно від умов перебування пацієнта, виконання призначень лікаря), їх реалізація. Надання невідкладної допомоги при шлунково-кишковій кровотечі, перфорації виразки та дивертикулу, гострому животі, профілактика зневоднення. Роль медичної сестри у профілактиці розвитку захворювань, ускладнень. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 13. Захворювання печінки і жовчних шляхів у людей літнього та старечого віку.

Особливості захворювань органів травлення в похилому та старечому віці: жовчнокам'яна хвороба, токсичний (медикаментозний) гепатит, цироз печінки. Визначення, етіологія, класифікація. Роль нераціонального харчування, надмірного вживання алкоголю, тривалого вживання ліків, супутньої патології у виникненні хвороб. Медсестринський процес. Оволодіння навичками медсестринського обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем. Встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань (підготовка та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень, підготовка пацієнтів до інструментальних досліджень, особливості здійснення геріатричного догляду залежно від умов перебування пацієнта, виконання призначень лікаря), їх реалізація. Надання невідкладної допомоги при кровотечі із розширених вен стравоходу. Роль медичної сестри у профілактиці розвитку захворювань, ускладнень. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки.

Тема 14. Пієлонефрити і нефротичний синдром у хворих літнього і старечого віку.

Вікові зміни, особливості захворювань сечової системи, їх перебіг у похилому та старечому віці. Інфекція сечових шляхів, старечі пієлонефрити та гломерулонефрити (гострі, хронічні), діабетична та медикаментозна нефропатія, старечий амілоїдоз нирок, нефротичний синдром, доброякісна гіперплазія, рак передміхурової залози. Визначення, етіологія, класифікація. Значення рефлюкс-нефропатії, постійного сечового катетеру для розвитку старечого пієлонефриту та інфекції сечових шляхів. Основні клінічні прояви, потенційні проблеми пацієнта, пов'язані з прийомом антибактеріальних засобів бактеріостатичної дії (тетрациклінів, сульфаніламідів, лінкоміцину тощо).

Медсестринська діагностика захворювань сечової системи. Складання плану медсестринських втручань: підготовка пацієнта до лабораторних досліджень (загального аналізу сечі, за Нечипоренком, Зимницьким, бактеріологічного тощо), участь в інструментальних обстеженнях (УЗД, рентгенологічному тощо). Фітотерапія як засіб

тривалого лікування захворювань. Участь медичної сестри у медикаментозному лікуванні, догляді, наданні допомоги геріатричним пацієнтам. Догляд за пацієнтами з нетриманням і затримкою сечі. Реалізація, оцінювання та корекція плану медсестринських втручань, що здійснюються вдома, у лікарні. Профілактика. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при виконанні медсестринських втручань.

Тема 15. Особливості перебігу анемії у геріатричних хворих.

Вікові зміни, особливості захворювань кровотворної системи, їх перебіг у похилому та старечому віці. Анемії (залізодефіцитна, анемія при хронічних хворобах, гіпо- та апластична, мегалобластна). Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження: виявлення проблем пацієнта. Передбачення потенційних проблем пацієнта, пов'язаних із тривалим прийомом ліків (цитостатиків, антибіотиків тощо).

Здійснення медсестринського процесу при захворюваннях системи крові. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнтів при даній патології, визначення проблем. Встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань (підготовка пацієнта до інструментальних і лабораторних досліджень, асистування лікареві під час стерильної пункції тощо), їх реалізація, оцінювання та корекція. Участь медичної сестри в лікуванні геріатричних пацієнтів. Догляд за пацієнтом. Оцінювання результатів, виконання плану медсестринських втручань, його корекція. Роль медичної сестри в профілактиці анемії у пацієнтів похилого та старечого віку. Навчання пацієнта та членів його родини само- та взаємодогляду.

Тема 16. Особливості перебігу лейкозів у геріатричних хворих.

Лейкози. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження: виявлення проблем пацієнта. Здійснення медсестринського процесу при захворюваннях системи крові. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнтів при даній патології, визначення проблем. Встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань (підготовка пацієнта до інструментальних і лабораторних досліджень, асистування лікареві під час стерильної пункції тощо), їх реалізація, оцінювання та корекція. Участь медичної сестри в лікуванні геріатричних пацієнтів. Догляд за пацієнтом. Оцінювання результатів, виконання плану медсестринських втручань, його корекція. Навчання пацієнта та членів його родини само- та взаємодогляду.

Тема 17. Особливості перебігу судинних хвороб головного мозку та порушення психічної сфери в осіб літнього та старечого віку.

Вікові зміни нервової системи. Етіологія і патогенез судинних захворювань головного мозку в геріатрії. Клініка, діагностика, лікування і профілактика гіпертонічної енцефалопатії. Медсестринське обстеження, діагностика психоневрологічних захворювань (хвороба Альцгеймера, Паркінсона; делірії; депресії; розлади сну; соматоформні розлади), старече вивертання та завертання повіки, атонія слізозових шляхів, стареча катаракта, ретинопатія, глаукома; вікова туговухість, вестибулярні порушення та падіння в старості; доброякісні (папілома, стареча кератома, шкірний ріг, гемангіома) та злоякісні (базілома, меланома тощо) пухлини шкіри у пацієнтів похилого та старечого віку. Встановлення медсестринських діагнозів. Складання плану медсестринських втручань, його реалізація, оцінювання результатів, корекція. Роль медичної сестри в медичній і соціальній реабілітації геріатричних пацієнтів з цією патологією.

Особливості перебігу гострих порушень мозкового кровообігу в похилому віці. Профілактика динамічних і гострих порушень мозкового кровообігу у хворих літнього і старечого віку. Хвороба Паркінсона, визначення паркінсонізм. Клініка. Медсестринська діагностика. Лікування в осіб літнього віку. Особливості догляду і тактика медсестри при даній патології.

Вікові зміни психічної сфери, їх етіологія і патогенез. Функціональні психози пізнього віку. Параноїди пізнього віку. Галюцинози пізнього віку. Органічні психози пізнього віку.

Хвороба Альцгеймера. Профілактика порушень психічної діяльності в похилому та старечому віці. Особливості догляду і тактика медсестри при даній патології.

Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці в галузі, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при захворюваннях психоневрологічної сфери, хворобах органів слуху, зору та шкіри в похилому та старечому віці.

Тема 18. Захворювання опорно-рухового апарату в геріатрії

Вікові зміни, особливості захворювань опорно-рухового апарату, їх перебіг у похилому та старечому віці: остеопороз. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при захворюваннях опорно-рухового апарату: виявлення проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань. Сучасна діагностика (ультразвукова та рентгенологічна денситометрія, виявлення маркерів кісткового метаболізму). Вирішення дійсних і супутніх проблем, потреб пацієнта вдома, у лікарні. Участь медичної сестри в лікуванні. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та їх корекція. Роль медичної сестри в профілактиці розвитку остеопорозу у даної групи пацієнтів. Передбачення потенційних проблем пацієнта, пов'язаних із тривалим прийомом нестероїдних протизапальних препаратів, глюкокортикостероїдів і супутньою патологією.

Догляд за тривало лежачими пацієнтами з переломом шийки стегнової кістки, вирішення супутніх проблем (атонії кишок, пневмонії тощо), профілактика пролежнів. Роль медичної сестри в медичній і соціальній реабілітації геріатричних пацієнтів з цією патологією. Навчання самостійному ходінню, стоянню, користуванню милицями, ходунками тощо. Профілактика побутового травматизму. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при захворюваннях опорно-рухового апарату.

Змістовий модуль 2. Основи паліативної допомоги

Конкретні цілі:

- проведення порівняльного аналізу паліативної та радикальної медицини;
- вміння вирішувати дійсних та потенційних проблем пацієнта;
- обстеження паліативних пацієнтів;
- оцінювання та аналіз симптомів;
- оцінювання етичних методів прийняття рішень;
- вміння вирішувати етичні проблеми, запобігати розвитку конфліктів;
- уміння спілкуватися з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами з урахуванням етико-деонтологічних аспектів паліативної медицини;
- вміння заохотити пацієнта чи членів родини до спілкування;
- контроль своєї поведінки і стилю спілкування;
- використання стандартних планів навчання та догляду за пацієнтом;
- психологічний захист з метою профілактики професійного та емоційного “вигорання”;
- оцінювання болю;
- володіння навичками медикаментозного знеболювання (ступені BOO3);
- використання оптимальних способів введення анальгетиків;
- запобігання розвитку ускладнень при застосуванні анальгетиків та надання допомоги при їх виникненні;
- застосування немедикаментозних методик знеболення;
- визначення ступеня ризику розвитку пролежнів у кожного пацієнта;
- здійснення заходів з профілактики пролежнів;
- оброблення шкіри за наявності пролежнів;
- допомога онкологічним хворим при:
 - порушенні дихання;
 - нудоті та під час блювання;

- закріпі;
 - діареї;
 - непрохідності кишок;
 - асциті;
 - гідротораксі;
 - нориці;
 - порушенні функцій органів сечової системи;
 - шкірному свербіжі;
 - кровотечах;
 - порушеннях свідомості;
 - втомі.
- дотримання техніки безпеки при роботі з біологічними рідинами;
 - оброблення рук до і після виконання будь-якої маніпуляції;
 - оброблення рук, слизових оболонок при контакті з біологічними рідинами;
 - використання захисних пристосувань (маска, халат, окуляри, шапочка, фартух).

Тематична структура змістового модуля 2:

Тема 19. Паліативна та хоспісна допомога. Етико-деонтологічні основи.

Паліативна та хоспісна допомога. Етико-деонтологічні особливості спілкування з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами

Паліативна медицина. Історія розвитку паліативної допомоги і медицини. Філософія паліативної допомоги. Роль медичної сестри в паліативній допомозі. Порівняльний аналіз паліативної та радикальної медицини. Міждисциплінарний підхід до надання паліативної допомоги. Основні принципи діяльності хоспісів. Контингент хворих і критерії їх відбору. Форми організації паліативної допомоги. Профілактика професійного та емоційного «вигорання» персоналу хоспісів. Співробітництво медичної сестри з безнадійно хворим пацієнтом та його родичами: підтримка, співчуття, розуміння, повага. Особливості спілкування. Навчання родичів елементам догляду за пацієнтом.

Наказ МОЗ України №1308 від 04.06.2020 р. «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні». Наказ МОЗ України № 768 від 07.11.2011 «Про затвердження табелів матеріально-технічного оснащення та штатного розпису закладу охорони здоров'я «Хоспіс», виїзної бригади з надання паліативної допомоги «Хоспіс вдома», паліативного відділення».

Паліативна допомога при синдромі хронічного болю

Фізіологічна роль болю. Типи болю. Причини болю. Принципи контролю за болем. Методи усунення болю. Загальні принципи медикаментозного лікування больового синдрому. Знеболювальні ступені ВООЗ.

Синдром хронічного болю. Використання стандартів медсестринських маніпуляцій під час догляду за пацієнтами в разі наявності болю:

- СД-I; стандартний план догляду за наявністю болю (у дорослого пацієнта);
- протокол проведення первинної та поточної оцінки до плану СД-I;
- лінійка зі шкалою для визначення інтенсивності болю;
- шкала для оцінювання визначення болю пацієнтом;
- шкала для вербального та невербального оцінювання послаблення болю.

Порядок і терміни призначення наркотичних засобів у медичній практиці. Знеболювальні ступені ВООЗ. Тактика знеболювальної терапії при легкому, середньому та сильному болю. Способи введення анальгетиків. Седація і когнітивні порушення при терапії наркотичними анальгетиками. Ад'юванти та симптоматичні засоби у комплексній знеболювальній терапії.

Наказ МОЗ України від 06.04.2023 № 643 «Про затвердження Стандартів медичної допомоги "Хронічний больовий синдром у дорослих та дітей"».

Наказ МОЗ України від 06.04.2023 № 643 «Про затвердження Стандартів медичної допомоги "Хронічний больовий синдром у дорослих та дітей"».

Наказ МОЗ України від 07.08.2015 № 494 «Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я» та наказ МОЗ України № 362 від 03.04.2017 «Про внесення змін до наказів МОЗ України від 07 серпня 2015 року № 494 та від 29 грудня 2000 року № 369».

Паліативна допомога інкурабельним онкологічним хворим

Загальні принципи лікування онкологічних хворих. Паліативна допомога в клінічній онкології. Особливості здійснення медсестринського процесу при догляді за невиліковними хворими. Профілактика та лікування пролежнів. Закреп і діарея у інкурабельних хворих.

Роль медичної сестри у забезпеченні гігієни пацієнтів. Чинники, які впливають на гігієну порожнини рота.

Можливі проблеми пацієнта, наприклад: порушення дихання, гідроторакс, порушення свідомості, нудота, блювання, діарея, порушення функції сечової системи, кровотеча тощо.

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам з вірусом імунодефіциту людини. Клінічні ознаки наявності ВІЛ-інфекції у хворого на туберкульоз

ВІЛ-інфекція і пов'язані з нею хвороби. Найпоширеніші ознаки порушення загального стану при симптоматичній ВІЛ-інфекції. Клінічні ознаки наявності ВІЛ-інфекції у хворого на туберкульоз.

Завдання медичної сестри та родичів при наданні паліативної допомоги вдома. Захисна ізоляція. Паліативна допомога та догляд у термінальній стадії. Ізольований медсестринський догляд. Принципи. Типи ізольованого медсестринського догляду. Загальні принципи ізольованого медсестринського догляду.

Медичний аспект паліативної допомоги хворим на СНІД та туберкульоз.

Запобігання поширенню ВІЛ-інфекції в лікувальних закладах. Симптомокомплекси, що вимагають обов'язкового обстеження на туберкульоз. Клінічні признаки наявності ВІЛ-інфекції у хворого на туберкульоз.

Завдання медичної сестри та родичів при наданні паліативної допомоги вдома. Захисна ізоляція. Паліативна допомога та догляд у термінальній стадії. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 11.06.2010 № 483 «Примірне Положення про лікарню "Хоспіс" (відділення, палату паліативного лікування) для хворих на туберкульоз».

Тема 20. Модульний контроль

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 6

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Основи геронтології та геріатрії					
1.	Вступ. Основи геронтології. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні. Роль медичної сестри в її організації.Охорона праці в галузі. Будинки-інтернати для престарілих	6	2	4	-
2.	Особливості перебігу захворювань різних органів та систем у людей літнього та старечого віку. Особливості мед сестринського догляду в геріатрії.	6	-	4	2
3.	Медсестринський процес при захворюваннях серцево-судинної системи в похилому та старечому віці	12	2	10	
4.	Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання, кровотворної, сечової та статеві системи у похилому та старечому віці	14	2	10	2
5.	Медсестринський процес при захворюваннях органів травлення в похилому та старечому віці	8	2	4	2
6.	Медсестринський процес при психоневрологічних захворюваннях, хворобах органів слуху, зору та шкіри в похилому та старечому віці	8	2	2	4
7.	Медсестринський процес при захворюваннях опорно-рухового апарату, ендокринної системи в похилому та старечому віці	8	2	2	4
Змістовий модуль 2. Основи паліативної медицини					
8.	Паліативна та хоспісна допомога. Етико-деонтологічні особливості спілкування з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами	4	-	2	2

9.	Паліативна допомога при синдромі хронічного болю	2	-		2
10.	Паліативна допомога інкурабельним онкологічним хворим	3	-	-	3
11.	Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам з вірусом імунодефіциту людини. Клінічні ознаки наявності ВІЛ-інфекції у хворого на туберкульоз.	2	-	-	2
	Модульний контроль	2	-	2	-
	Усього	75	12	40	23

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Тема	К-сть год
1.	Біологія старіння. Геронтологія як наука. Будинки інтернати для престарілих.	2
2.	Особливості перебігу захворювань системи кровообігу в похилому віці. Артеріальні гіпертензії. Особливості ішемічної хвороби серця і недостатності кровообігу в геріатрії.	2
3.	Особливості перебігу хвороб системи дихання та системи травлення у хворих літнього і старечого віку.	2
4.	Особливості хвороб нирок і сечових шляхів, ендокринної системи та порушення обміну речовин в осіб літнього і старечого віку.	2
5.	Особливості перебігу нервових хвороб в геріатрії. Захворювання психічної сфери в старості.	2
6.	Особливості захворювань опорно-рухового апарату в геріатричних хворих.	2
	Всього:	12 годин

Теми семінарських занять – програмою не передбачено

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть год
<u>ОСІННІЙ СЕМЕСТР</u>		
1.	Будинки-інтернати для престарілих. Особливості роботи медсестри.	2
2.	Геронтологія як наука. Біологія старіння.	2
3.	Особливості перебігу захворювань різних органів і систем у людей літнього і старечого віку.	2
4.	Особливості медсестринського догляду за хворими літнього та старечого віку	2
5.	Особливості перебігу артеріальних гіпертензій в похилому віці.	2
6.	Особливості ішемічної хвороби серця в старечому віці.	2
7.	Особливості перебігу інфаркту міокарда у старечому віці	2
8.	Аритмії у хворих літнього та старечого віку.	2
9.	Недостатність кровообігу в старечому організмі.	2
10.	Особливості перебігу бронхітів в старечому віці.	2
11.	Пневмонії та емфізема легень у геріатричних хворих.	2
12.	Хвороби шлунка, дванадцятипалої кишки, хвороби кишечника у геріатричних хворих.	2
13.	Захворювання печінки і жовчних шляхів у людей літнього та старечого віку	2
14.	Пієлонефрити і нефротичний синдром у хворих літнього і старечого віку.	2
15.	Особливості перебігу анемій у геріатричних хворих.	2
16.	Особливості перебігу лейкозів у геріатричних хворих.	2
17.	Особливості перебігу судинних хвороб головного мозку та порушення психічної сфери в осіб літнього та старечого віку.	2
18.	Захворювання опорно-рухового апарату в геріатрії	2
19.	Паліативна та хоспісна допомога. Етико-деонтологічні особливості спілкування з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами. Паліативна допомога при синдромі хронічного болю.	2
20.	Модульний контроль	2
	Усього:	40 год

Теми лабораторних занять – програмою не передбачено

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-сть год
1.	Особливості харчування, гігієни у людей літнього та старечого віку.	2

2.	Особливості перебігу раку легенів у геріатричних пацієнтів	2
3.	Доброякісні та злоякісні новоутворення органів травлення в геріатричній практиці.	2
4.	Ожиріння і виснаження в осіб літнього та старечого віку.	2
5.	Особливості перебігу цукрового діабету в осіб літнього та старечого віку.	2
6.	Медсестринський процес при остеопорозі. Первинна та вторинна профілактика.	2
7.	Медсестринський процес при хворобах органів слуху, зору в похилому та старечому віці. Відпрацювання практичних навичок	2
8.	Паліативна та хоспісна допомога. Загальні питання та принципи організації.	2
9.	Паліативна допомога при синдромі хронічного болю.	2
10.	Паліативна допомога інкурабельним онкологічним хворим.	3
11.	Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам з вірусом імунодефіциту людини. Клінічні ознаки наявності ВІЛ-інфекції у хворого на туберкульоз.	2
	Усього:	23 год

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Під час вивчення відповідних тем студент може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента (ICPC) залежить від її обсягу і значимості. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Підготовка ілюстративних матеріалів за тематикою практичних занять (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графлогічні схеми практичних занять).
2. Участь у роботі студентського наукового гуртка без виступу на студентській науковій конференції (з відвідуванням не менше половини його засідань).
3. Виступ з науковою працею на студентській науковій конференції.
4. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення із доповіддю на практичному занятті.

Перелік реферативних повідомлень:

- Організація профілактичної та лікувальної допомоги геріатричним пацієнтам, обов'язки медичної сестри щодо їх виконання.
- Біологія старіння: теорії, закономірності, механізми, види.
- Геріатрія. Особливості перебігу хвороб у старечому віці.
- Паліативна та хоспісна допомога в Україні.
- Етико-деонтологічні особливості спілкування з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами
- Паліативна допомога при синдромі хронічного болю.
- Паліативна допомога інкурабельним онкологічним хворим.
- Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам з вірусом імунодефіциту людини.

14.1.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проведення медсестринського обстеження та оцінка стану пацієнта.
2. Визначення та реєстрація основних показників життєдіяльності людини.
3. Постановка медсестринського діагнозу.
4. Складання плану медсестринських втручань.
5. Вирішення потреб та проблем пацієнта в межах своєї компетенції.
6. Здійснення догляду за тяжкохворими, навчання пацієнта та його оточення само- та взаємодогляду.
7. Надання першої долікарської допомоги при невідкладних станах.
8. Проведення первинної та вторинної профілактики неінфекційних захворювань.
9. Робота у симуляційному центрі.
10. Робота у маніпуляційній.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Геронтологія як наука, основні поняття.
2. Біологія старіння: теорії, закономірності, механізми, види (природне, фізіологічне); сповільнене (ретардоване); патологічне (прискорене); передчасне (прогерія) у дітей та дорослих.
3. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння.
4. Метеопатичні реакції в похилому та старечому віці.
5. Організація профілактичної та лікувальної допомоги геріатричним пацієнтам, обов'язки медичної сестри щодо їх виконання. Лікувально- профілактичні заклади геріатричного типу.
6. Геріатрія. Особливості перебігу хвороб у старечому віці.
7. Метаболізм ліків та особливості фармакотерапії в старіючому організмі.
8. Психологічні особливості стосунків медичної сестри і пацієнтів похилого та старечого віку.
9. Методика медсестринського обстеження геріатричного пацієнта.
10. Особливості організації геріатричного догляду за пацієнтами похилого та старечого віку, принципи їх реабілітації.
11. Вікові зміни серцево-судинної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
12. Артеріальна гіпертензія в похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Особливі форми артеріальної гіпертензії: ізольована систолічна, склеротична. Псевдогіпертензія. Медсестринська діагностика. Значення добового моніторування артеріального тиску. Медсестринський процес.
13. Кризи при артеріальній гіпертензії (гіпертонічний, гіпоангіотензивний). Невідкладна медсестринська допомога при них.
14. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Медсестринське обстеження. Участь у медикаментозному лікуванні.
15. Атеросклероз, ішемічна хвороба серця у похилому та старечому віці. Особливості клінічних проявів стенокардії (клінічні еквіваленти приступу), інфаркту міокарда при супутній патології в похилому та старечому віці (артеріальна гіпертензія, цукровий діабет тощо). Медсестринська діагностика, надання допомоги на догоспітальному етапі.
16. Медсестринський процес при хронічній недостатності кровообігу у пацієнтів похилого та старечого віку. Медсестринське обстеження та діагностика. Участь у лікуванні. Профілактика.
17. Аритмії у похилому та старечому віці (миготлива, екстрасистолія, блокади тощо). Визначення, етіологія, класифікація. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі. Участь медичної сестри у медикаментозному лікуванні.
18. Потенційні проблеми пацієнтів із патологією серцево-судинної системи, пов'язаних із

- тривалим прийомом ліків (серцевих глікозидів, ІАПФ, сечогінних, вазодилататорів, антагоністів кальцію тощо) та супутньою патологією.
19. Вікові зміни органів дихання та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
 20. Пневмонія, бронхіт, бронхіоліт, ХОЗЛ, рак легень. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринська діагностика. Медсестринський процес при цих захворюваннях. Переваги лікування вдома (домашній стаціонар), показання до госпіталізації.
 21. Емфізема легень у похилому та старечому віці. Медсестринська діагностика.
 22. Потенційні проблеми пацієнтів із патологією органів дихання, пов'язані з тривалим прийомом ліків (антибіотиків, сульфаніламідів тощо) та супутньою патологією.
 23. Вікові зміни системи травлення та формування захворювань на фоні інволютивних змін.
 24. Гастрити (гострий та хронічний типу А, В), рак шлунка. Особливості клінічних проявів, перебігу в похилому та старечому віці. Медсестринський процес. Участь медсестри в медикаментозному лікуванні. Профілактика зневоднення.
 25. Виразкова хвороба (пізня, стара, стареча). Особливості клінічних проявів, перебігу в похилому та старечому віці. Медсестринське обстеження, участь у лікуванні. Профілактика.
 26. Медсестринський процес при рефлюксогастроезофагальній хворобі.
 27. Медсестринський процес при ішемічній хворобі кишок.
 28. Жовчнокам'яна хвороба, токсичний (медикаментозний) гепатит, цироз. Особливості клінічних проявів, перебіг. Медсестринська діагностика. Медсестринські втручання.
 29. Дивертикулярна хвороба кишок у похилому та старечому віці. Медсестринський процес.
 30. Закрепи у похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічні прояви. Медсестринський процес.
 31. Потенційні проблеми пацієнтів, пов'язані з тривалим прийомом ліків (обволікальних, проносних тощо) та супутньою патологією.
 32. Вікові особливості нирок і сечових шляхів та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
 33. Особливості перебігу старечого хронічного пієлонефриту. Особливості гострого пієлонефриту. Значення рефлюкс-нефропатії. Медсестринський процес, основні принципи лікування.
 34. Гломеронефрит у похилому та старечому віці, діабетична нефропатія. Медсестринський процес.
 35. Старечий амілоїдоз нирок, нефротичний синдром. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес. Сучасні підходи до лікування та профілактики.
 36. Інфекція сечових шляхів. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринська діагностика, догляд. Участь медсестри у медикаментозному лікуванні. Фітотерапія як засіб тривалого лікування.
 37. Доброякісна гіперплазія, рак передміхурової залози у старечому віці. Прояви. Медсестринський процес.
 38. Нетримання та затримка сечі. Причини, клінічні прояви. Медсестринський процес. Сучасні підходи до лікування. Значення догляду.
 39. Потенційні проблеми пацієнтів із захворюваннями сечової і статевих систем, пов'язані з тривалим прийомом ліків (антибіотиків із цитостатичною дією, сульфаніламідних препаратів тощо) та супутньою патологією.
 40. Вікові зміни системи кровотворення, виникнення захворювань на тлі інволютивних змін.
 41. Етіологія, клінічні прояви, діагностика анемії в похилому віці (залізодефіцитна, анемія при хронічних захворюваннях, гіпо- та апластична анемія). Медсестринський процес.
 42. Гемобластози у похилому та старечому віці. Медсестринський процес.
 43. Геморагічний синдром у похилому та старечому віці, зв'язок із тривалим прийомом ліків. Медсестринський процес.
 44. Потенційні проблеми, пов'язані з тривалим прийомом ліків (антибіотиків, цитостатиків тощо) та супутньою патологією.

45. Вікові зміни ендокринної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
46. Цукровий діабет типу 2 у похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Медсестринська діагностика. Медсестринські втручання: підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних досліджень, догляд при діабетичних мікро- і макроангіопатіях. Принципи лікування, участь медсестри в медикаментозному лікуванні, дієтотерапії. Фітотерапія як засіб тривалого лікування.
47. Ускладнення цукрового діабету типу 2: розвиток, перебіг, особливості надання допомоги при гіперглікемічній, гіпоглікемічній комах.
48. Поняття про гіперосмолярну, гіперлактоцидемічну кому в похилому та старечому віці.
49. Захворювання щитоподібної залози у похилому та старечому віці. Медсестринський процес.
50. Потенційні проблеми, пов'язані з тривалим прийманням ліків (бігуанідами, тетраполісахаридами, препаратами сульфамісечовини тощо) та супутньою патологією.
51. Вікові зміни психоневрологічної сфери та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
52. Деменції пізнього віку: хвороби Альцгеймера, Паркінсона. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес.
53. Сплутаність (делірій). Визначення, етіологія, класифікація. Потенційні проблеми при тривалому застосуванні антигістамінних, протаритмічних (хінідін), антидепресантів, антипаркінсонічних, гіпотензивних (клофелін), антиспастичних (атропін, скополамін), протисудомних (фіналепсин), психотропних (препарати літію, аміназин тощо) препаратів, серцевих глікозидів, стероїдів. Медсестринський процес.
54. Порушення сну. Медсестринський процес.
55. Соматоформні розлади. Визначення. Тактика медичної сестри.
56. Депресії в похилому та старечому віці. Причини. Медсестринський процес.
57. Вікові зміни опорно-рухового апарату та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
58. Медсестринський процес при остеопорозі, деформівному артрозі.
59. Потенційні проблеми пацієнтів із патологією опорно-рухового апарату, пов'язаних із тривалим прийманням ліків і супутньою патологією.
60. Вікові зміни органа зору та виникнення захворювань на тлі інволютивних змін.
61. Клінічні прояви, перебіг, прогноз старечої катаракти, глаукоми, ретинопатії. Підходи до лікування. Медсестринський процес. Профілактика.
62. Клінічні прояви при старечому вивертанні, завертанні повіки, атонії слезових шляхів. Підходи до лікування. Медсестринський процес. Профілактика.
63. Вікові зміни органа слуху та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
64. Клінічні прояви та медсестринський процес при віковій туговухості, вестибулярних порушеннях у старості. Профілактика падінь.
65. Вікові зміни шкіри та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
66. Доброякісні (папілома, стареча кератома, шкірний ріг, гемангіома) та злоякісні (базаліома, меланома тощо) пухлини шкіри у похилому та старечому віці. Медсестринський процес.
67. Правила техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при соматичних захворюваннях у пацієнтів похилого та старечого віку.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Здійснення етапів мед сестринського процесу при захворюваннях органів і систем у похилому та старечому віці.
2. Проведення мед сестринського обстеження та визначення стану здоров'я геріатричного пацієнта за одержаними показниками.
3. Вимірювання артеріального тиску, проведення тесту Ослера. Оцінювання одержаних

- показників.
4. Підраховування частоти дихання та серцевих скорочень, оцінювання одержаних показників.
 5. Організація домашнього стаціонару, здійснення спостереження та моніторингу стану геріатричного пацієнта вдома.
 6. Організація та забезпечення багаторазового прийому ліків геріатричним пацієнтом.
 7. Підготовка пацієнта до взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
 8. Підготовка пацієнта до функціональних та інструментальних методів обстеження (рентгенологічних, комп'ютерної томографії, ендоскопічних, УЗД, ЕКГ з навантаженням тощо).
 9. Виконання всіх видів медсестринських маніпуляцій.
 10. Здійснення підготовки пацієнта до користування небулайзером, пікфлоуметром, дозованим інгалятором, глюкометром.
 11. Складання раціону дієтичного харчування.
 12. Догляд за тривало лежачими пацієнтами.
 13. Проведення профілактики пролежнів.
 14. Надання долікарської та невідкладної допомоги при кризах (гіпертензивному, гіпоангіотензивному), ортостатичному колапсі, нападі стенокардії, інфаркті міокарда, аритміях, раптовій зупинці серця, набряку легень, серцевій астмі, задишці, ядусі, кровотечах із легень, органів травлення тощо.
 15. Забезпечення лікувально-охоронного та санітарно-протиепідемічного режиму, дотримання правил техніки безпеки, охорони праці в лікувально-профілактичних закладах і закладах колективної форми надання геріатричної допомоги людям похилого та старечого віку.
 16. Заповнення медичної документації.
 17. Проведення порівняльного аналізу паліативної та радикальної медицини.
 18. Вирішування дійсних та потенційних проблем пацієнта.
 19. Обстеження паліативних пацієнтів.
 20. Оцінювання та аналіз симптомів.
 21. Оцінювання етичних методів прийняття рішень.
 22. Вирішування етичних проблем, запобігання розвитку конфліктів.
 23. Спілкування з безнадійно хворими пацієнтами та їхніми родичами з урахуванням етико-деонтологічних аспектів паліативної медицини.
 24. Уміння заохотити пацієнта чи членів родини до спілкування.
 25. Контроль своєї поведінки і манери спілкування.
 26. Використання стандартних планів навчання та догляду за пацієнтом.
 27. Володіння навичками психологічного захисту з метою профілактики професійного та емоційного вигорання.
 28. Оцінювання болю.
 29. Володіння навичками медикаментозного знеболювання (ступені BOO3).
 30. Використання оптимальних способів введення анальгетиків.
 31. Запобігання розвитку ускладнень при застосуванні анальгетиків та наданні допомоги при їх виникненні.
 32. Застосовування немедикаментозних методик знеболювання.
 33. Визначення ступеня ризику розвитку пролежнів у кожного пацієнта.
 34. Здійснення заходів з профілактики пролежнів.
 35. Оброблення шкіри за наявності пролежнів.
 36. Допомога онкологічним хворим при:
 - порушенні дихання;
 - нудоті та під час блювання;
 - закрепі;
 - діареї;
 - непрохідності кишок;

- асциті;
 - гідротораксі;
 - нориці;
 - порушенні функцій органів сечової системи;
 - шкірному свербіжі;
 - кровотечах;
 - порушеннях свідомості;
 - втомі.
37. Дотримання техніки безпеки при роботі з біологічними рідинами.
38. Оброблення рук до і після виконання будь-якої маніпуляції.
39. Оброблення рук, слизових оболонок при контакті з біологічними рідинами. Використання захисних пристосувань (маски, халату, окулярів, шапочки, фартуха).

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Оцінювання поточної навчальної діяльності, модульного контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до *«Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу»* (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол № 9).

При оцінюванні знань студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: стандартизований за методикою виконання контроль практичних навичок, тестування (усне, письмове), структуровані письмові роботи, робота із стандартною медичною документацією.

Форми контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок (стандартизованих за методикою виконання).

Контроль виконання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Контроль засвоєння практичних навичок здійснюється як під час поточного контролю, так і при підсумковому контролі.

Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення 5 змістових модулів (підсумковий модульний контроль).

Методи контролю

Теоретичних знань:

- тестування письмове та комп'ютерне,
- індивідуальне опитування, співбесіда,
- структуровані за змістом письмові роботи.

Практичних навичок та умінь:

- контроль виконання стандартизованих за методикою проведення практичних навичок, передбачених планом практичної підготовки студента з дисципліни контроль заповнення стандартної медичної документації, передбаченої планом практичної підготовки

По завершенню вивчення модуля №2 з дисципліни «Медсестринство у внутрішній медицині» на останньому занятті проводиться контроль знань та практичної підготовки студентів. Форма підсумкового контролю успішності навчання проводиться як підсумковий модульний контроль.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали всі аудиторні (практичні) навчальні заняття, передбачені календарним планом (або своєчасно їх відпрацювали) і набрали за поточну початкову діяльність кількість балів, не меншу за мінімальну.

Підсумковий модульний контроль передбачає перевірку теоретичних знань студента, демонстрацію виконання ним практичних навичок та вирішення ситуаційних завдань з моделювання дій середнього медичного персоналу в конкретних клінічних ситуаціях.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час підсумкового контролю, складає 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент за сумою всіх етапів його проведення набрав не менше 50 балів.

Підсумковий контроль теоретичних знань, набутих практичних навичок та вмінь проводять в три етапи.

I етап – тестовий комп'ютерний контроль рівня теоретичної підготовки студентів. Кожному студенту пропонуються 30 тестів, які оцінюються в 1 бал за кожний тест.

II етап - перевірка рівня засвоєння 2 практичних навичок.

III етап – розв'язування 2 ситуаційних задач.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час модульного контролю складає 80, причому максимальна кількість балів за демонстрацію виконання практичної навички складає 30 балів (практичні навички виконано методично вірно - 30 балів, виконано з недоліком, виправленим студентом самостійно - 25 балів, виправлено студентом після зауваження викладача - 20 балів, не виконано - 0 балів), за вирішення ситуаційних задач - 20 (10 балів за кожен задачу), за відповідь на питання тест-контролю - 30 балів. Модульний контроль зараховується студентові, якщо за результатами тестування він набрав не менше 20 балів, вирішив не менше 1 ситуаційної задачі (10 балів) та за виконання практичної навички отримав не менше 20 балів.

Мінімальна сумарна оцінка за підсумковий модульний контроль - 50 балів.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка з дисципліни визначається відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол № 9).

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані змістові модулі з дисципліни.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні практичних навичок відповідно до переліку, визначеного програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (60%) за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей під час кожного з практичних занять та під час самостійної роботи. Для контролю застосовують наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: контроль виконання практичних навичок, розв'язування ситуаційних задач, тест- контроль теоретичної підготовки.

Поточне оцінювання студентів по відповідних темах проводять за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

Оцінку "відмінно" виставляють у випадку, коли студент знає програму в повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності;

Оцінку "добре" виставляють за умови, коли студент знає всю програму і добре розуміє її, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках;

Оцінку "задовільно" виставляють студентам на основі його знань всього об'єму програми з предмету та задовільному рівні розуміння його. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінку "незадовільно" виставляють у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам "задовільної оцінки".

Зважаючи на кількість практичних занять перерахунок оцінок у багатобальну шкалу здійснюється наступним чином:

Зважаючи на кількість практичних занять 19 та не враховуючи підсумкове (модульний контроль 2 год) перерахунок оцінок у багатобальну шкалу здійснюється наступним чином: оцінка "відмінно" – 6 балів, оцінка "добре" – 4,9 балів, оцінка "задовільно" – 3,8 бали, оцінка "незадовільно" - 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність, дорівнює 120 балам. Вона вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "відмінно" на кожному практичному занятті, крім останнього підсумкового ($6 \times 19 = 114$) з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу – 6: $114 + 6 = 120$.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці "3" на кожному занятті: $3,8 \times 19 = 72,2$.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи: кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не

більше 6 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх змістових модулів.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які виконали програму дисципліни та отримали за поточну діяльність не менше 72,2 бали.

Розподіл балів, які присвоюються студентам

Номер модуля кількість навчальних годин кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів за поточну успішність
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання як ви-ду СРС	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 75/2,5	2	19 та 1 підсумкове	6	4,9	3,8	0	6	72,2

Максимальна кількість балів модульного підсумкового контролю дорівнює 80, модуль вважається зарахованим у випадку, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Кількість балів з дисципліни, яку набрав студент на всіх практичних та підсумковому занятті конвертується у шкалу ECTS.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижче наведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03- 1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

Студенти на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«A»	Найкращі 10 % студентів
«B»	Наступні 25 % студентів
«C»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«E»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «A», «B», «C», «D», «E» проводиться деканатом фахового коледжу для студентів, які навчаються за однією спеціальністю і **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але які не отримали оцінку «зараховано». Ця категорія студентів має право на перескладання заліку.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення дисципліни.

Студенти, які набрали кількість балів з дисципліни, що відповідає оцінці «не зараховано» (за рейтингом деканату оцінки «FX», «F»), не вносяться до переліку студентів, що ранжуються в деканатах, навіть після перескладання заліку з дисципліни і отримання оцінки «зараховано». Такі студенти після перескладання автоматично в рейтингах деканатів отримують оцінку «E».

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1.Базова

1. Плеш І.А., Борецько Л.Д., Квасницька О.Б. Медсестринство в геронтології і геріатрії: навчальний посібник. — Чернівці: Медуніверситет, 2017. — 218 с.
2. Паліативно-хоспісна допомога: навчальний посібник / В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська. — 2-е видання, затверджено МОЗ України. — Київ, Медицина, 2021. — 328 с.
3. Паліативна та хоспісна допомога : підручник / [Вороненко Ю. В., Губський Ю. І., Князевич В. М., та ін.] ; за ред.: Ю. В. Вороненка, Ю. І. Губського. — Вінниця : Нова Книга, 2017. — 392 с.
4. Медсестринство в геронтології, геріатрії і паліативній медицині: Підручник для мед. ВНЗ І—ІІІ рів. акред. Затверджено МОЗ / За ред. В.С. Тарасюка. — К., 2013. — 648 с.
5. Балакін В.В. Збірка лекцій з дисципліни «Геронтологія, геріатрія та паліативна медицина». — Берислав, 2020. 89 с.

19.2 Додаткова

1. Геронтологія в сімейній медицині: навчальний посібник / За ред. проф. Бабінець Л.С. — Ч.І. — К.: Магнолія 2006, 2023. — 510 с.
2. Геронтологія в сімейній медицині: навчальний посібник / За ред. проф. Бабінець Л.С. — Ч.ІІ. — К.: Магнолія 2006, 2023. — 478 с.
3. Симочко Л. Ю., Конар Р. С., Бойко Н. В. Біологія людини з основами геронтології : навч. посіб. / Л. Ю. Симочко, Р. С. Конар, Н. В. Бойко; рец. : В. П. Патики, М. М. Федоряк. — Ужгород : Говерла, 2021. — 296 с.
4. Тарасюк, В. С. Паліативно-хоспісна допомога: навчальний посібник / В. С. Тарасюк. - Київ : Медицина, 2015. - 328 с.
5. Медсестринство в онкології: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / Л.М. Ковальчук, О.М. Парійчук, І.І. Романишин та ін.; за ред. Л.М. Ковальчука. — 2-е вид., випр. - Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2013. — 513 с.
6. Медсестринство в геронтології та геріатрії: методичні вказівки студ. спец. "Сестринська справа" (освітньо-кваліф. рівні - "молодший спеціаліст, "бакалавр") для самост. підгот. до практ. занять: навч. метод. посіб. / І.А. Плеш, Л.Д. Борецько. - Чернівці : БДМУ, 2009. - 196 с.
7. Геронтопсихологія : підручник / Е. В. Крайніков. — Київ : Київський ун-т, 2018. — 231 с.
8. Соціальна геронтологія: навчальний посібник / Укл. І.В. Ковальчук. Чернівці, 2021. — 264 с.
9. Внутрішня медицина: підручник / Р. О. Сабадишин [и др.] ; ред. Р. О. Сабадишин. — Вінниця : Нова книга, 2019. - 552 с.
10. Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: Підручник для мед. ВНЗ І—ІІІ рів. акред. — 3-тє вид., випр. Затверджено МОЗ / Н.М.Касевич — К.,2013. —200 с.
11. Мацкевіч Ю.Р. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 340 с.
12. Соціальна геронтологія : навч. посібник / Уклад.: Н. М. Коляда. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 84 с.
13. Основи геронтології : конспект лекцій : навчальний посібник / О. В. Усова; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Інститут фізичної культури та здоров'я. — Луцьк, 2013. — 112 с.

19.3. Інформаційні ресурси

1. <http://moodle.bsmu.edu.ua/> Дистанційне середовище "MOODLE" БДМУ. — Дисципліна "Медсестринство в геронтології, геріатрії та паліативній медицині". — Методичні вказівки. Конспекти. Ситуаційні задачі. Тести для самоконтролю. Аудіо- та відеоматеріали, мультимедійні презентації.

2. Державна установа "Інститут геронтології ім.Д.Ф.Чеботарьова НАМН України"
<http://geront.kiev.ua/centres/dnmgc.htm>
3. Наказ МОЗ України від 06.04.2023 № 643 «Про затвердження Стандартів медичної допомоги "Хронічний больовий синдром у дорослих та дітей". [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0643282-23#n6>
4. Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні [Електронний ресурс] / Наказ МОЗ України 04.06.2020 № 1308. – Режим доступу: <https://zakon.ra.da.gov.ua/laws/show/z0609-20#n7>
5. Веб-сайт Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Н. Івасюка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.library.cv.ua/>
6. Веб-сайт обласної науково-медичної бібліотеки м. Чернівці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.library.chnu.edu.ua/>
7. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

Лілія БОРЕЙКО – к.мед.н., доцент кафедри догляду за хворими та ВМО